

waar, door uw spot. Wat hebt gij hem gesard, hij die u sarren wilde! Hoe heeft uwe vrees voor hem hem kostelijke parten gespeeld! Ik weet het wel: gij hebt hem niet gezien dan in kleinere gedaanten, en niet in zijne grootsche tragiek. Hij is u heel dikwijls verschenen onder de gestalte van een mensch, en die er argeloos uitzag; dat gij echter zijn werkelijk wezen hebt erkend, achter dat dood-gewone mom, is, ik herhaal het, een bovennatuurlijk teeken. En dat gij hem hebt getooid met de felste trivialiteit, en dat gij hem waarlijk belachelijk hebt weten te maken: ik zal niet zeggen dat het de waarde heeft der opperste negatie van den Kwade, maar het draagt dan toch wel het merk van een meesterschap die tegen een stootje kan. Gij zijt tegen des duivels bezoeken paraat: gij moogt het heilige naderen. Wat gij heel secuur hebt aangewezen in, bijvoorbeeld, uwe teekening van Sint Antonius.

„Ik heb nooit een geschilderde Antonius gezien, of van dien Antonius gelezen, die beter bestand was tegen de Sluwheid, dan de uwe. Bij zoo goed als alle plastici of literatoren is de heilige heremijt een geteisterde, die bij kastijding vechten moet: welke vergissing! Hoe hebben die al te menschelijke menschen getoond dat zij van heiligheid maar een pover begrip bezitten! Gij-zelf hebt u nooit met heiligheid gegorgeld, noch zelfs eene moreele grootheid voorgegeven, die huichelarij zou zijn geweest. Zonder nederigheid, schaamt gij u niet voor humane kleinheid. Maar acuut hebt gij begrepen, dat heiligheid de meest-berooide eenvoud is, de eenvoud waar men niets meer afnemen kan, en waar men zelfs geen begeerte van mag verwachten. Uw heilige Antonius is een Vlaamsche boer na den arbeid, die eenigszins versuft van moeheid, maar er door verrijkt — hij kent het loon van zijn verhitte handpalmen — zijne rust geniet. Laat Phrynè om hem heen draaien en de man met de gebraden worsten; laat de lubriekste lol hem lokken of de raadselen der onbegrijpelijkste perversiteit; hij blijft onaangedaan, omdat zijn leven, het feit van zijn wezen nu eenmaal een doel hebben, waar hij niet van begrijpen kan dat men ervan afwijken zou. Hij zit daar, met den slimmen deemoed van zijne oogen, als een blok graniet: hij is het graniet der onaandoenbaarheid. Binnen in hem is daar de aanhoudende wisseling der cellen, en hij gevoelt het. Maar dat is geen reactie op de inwerking der buiten-wereld: het is alleen het teeken van zijn bestaan, de handeling van het leven in hem, dat hem God bewijst. Wat voor hem alles is.

„Die eenvoud, James Ensor, hebt gij-zelf gekend; al heeft het u misschien eenige moeite gekost, en eenige vermindering in eigen menschelijk opzicht, hem te belijden. Gij hebt eens een schilderijtje gemaakt, en onder uwe schoonste, waarop gij u-zelf voorstelt, geknield voor Onze Lieve Vrouw. Het geraamte van een bokking naast u verbeeldt het gevoel van uwe geestelijke armoede, terwijl gij de Moeder-Maagd hebt getooid